

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 397-1927)

Originalt emne

Museer

Museer/Den gamle By

Uddrag fra byrådsmødet den 6. oktober 1927 - side 5

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 397-1927)

Andragende fra Købstadmuseet "Den gamle By" om Støtte til Genopførelse af en Del af Aarhus Mølles Bygninger.

Fra Bestyrelsen for "Den gamle By" forelaa følgende Skrivelse:

"I Anledning af de testamentariske Bestemmelser med Aarhus Mølles Bygninger har Bestyrelsen for "Den gamle By" - som det vil være Byraadet bekendt - andraget Staten om Støtte til Genrejsningen af nævnte Bygningskompleks og under 12. Juli d. A. modtaget følgende Svar fra Ministeriet:

"Man skal herved meddele, at der i Henhold til Bestyrelsens Andragende af Juni Maaned 1926 under Finanslovkonto § 20. VI. E. 7., Tilskud til "Den gamle By" i Aarhus, for Finansaaret 1927-28 er stillet et Beløb af 10.000 Kr. som første Del af en 5-aarig Bevilling paa ialt 50.000 Kr. til Baadighed som overordentligt Tilskud til Genrejsning af de af Møllejer Ernst Weis og Hustru skænkede gamle Bygninger fra Aarhus Mølle.

Det bemærkes, at det er en Forudsætning for Bevillingens Ydelse, at Resten af Udgiften tilvejebringes ad anden Vej, herunder ved Tilskud fra Kommunen.

Beløbet vil kunne anvises til Udbetaling efter nærmere Begæring, naar man modtager Underretning om, at den ovennævnte Betingelse vil blive opfyldt."

Idet man tillader sig at anmode Byraadet om at tage Stilling til Ministeriets Forespørgsel, skal man ganske kort fremstille, hvilken betydningsfuld Sag det drejer sig om.

Aarhus Mølle udgør et Komplex af Bygninger, der danner en Helhed, man saa vidt mulig vil søge at genfremstille, dog ikke i hele sin nuværende Udstrækning, da visse Partier af Bygningerne stammer fra nyere Tid og ikke har nogen særlig Interesse, naar man vil give et Billede af Gaarden, som den har præsenteret sig for 150 Aar siden.

Størst Betydning har de tre Bygninger ud mod Gaden, da de vil danne et enestaaende Gadebillede ud mod den Aagade, det nu er Tanken at anlægge. Bygningerne vil komme til at ligge netop saaledes, som Aarhus Borgere har kendt dem paa deres gamle Plads: Først den ældste Bygning i Komplexet, Ladebygningen fra Christian den Fjerdes Tid (i hvilken Bygning det er Tanken at udstille Museets Samling af Landbrugsredskaber), dernæst Hovedbygningen, der skriver sig fra Tiden omkring 1750 og er et ualmindelig smukt og velbevaret Eksempel paa et anseligt Borgerhus, som det nu næppe vil være muligt paa anden Maade at erhverve Magen til, og som yderligere repræsenterer en Hustype, der absolut bør findes i "Den gamle By". I denne Bygning er det bl. a. Tanken at indrette den i lang Tid tiltrængte Sal til populære Foredrag og skiftende Udstillinger. Til disse Bygninger føjes saa som Afslutning den ældste Del af den allerede nedrevne Bygning, der ligeledes er en god Prøve paa en udpræget Aarhustype fra 1700-Tallet, som der herved er Lejlighed til at faa indlemmet i den Samling af forskellige Hustyper, som "Den gamle By" maa anse det for sin særlige Opgave at gøre saa fuldstændig som mulig. (Ved en saa stor Museumsvirksomhed som denne er der stadig et betydeligt Konserverings- og Istandsættelsesarbejde ved de indkomne Ting, og det er hidtil med Ængstelse, at Arbejdet er bleven foretaget i det almindelige Magasin, eftersom der hele Tiden maa bruges Limpotter, Benzin og andre brandfarlige Ting. Nu er det Tanken i denne sidstnævnte Bygning at indrette det nødvendige, og i enhver Henseende brandsikre Værksted, som "Den gamle By" bør have.)

Man kan med en vis Ret sige, at de Bagbygninger, der er vist paa Planen, ikke har samme arkitektoniske Værdi som Forbygningerne, skønt de netop er gode Eksempler paa de primitive Former, der var mest almindelige, men naar Bestyrelsen stærkt ønsker dem bevarede, da er det tillige, fordi man derved kan skabe et Gaardinteriør, der ikke kan undværes i Helhedsbilledet af det gamle Aarhus, da Boligen først bliver komplet, naar den ligger omgivet af de Økonomibygninger, der har hørt til den.

Efter at de enkelte Huse er opmaalte, og kalkulatoriske Overslag er indhentet, viser det sig, at Bygningerne vil kunne opføres med en Udgift af ca. 65.000 Kr. til Murer-, Tømrer- og Snedkerarbejde. Dertil kommer saa Malerarbejdet samt Installationen af Hovedbygningens Varmeapparat, hvilket vil bringe den samlede Opførelsessum op paa ca. 85.000 Kr. Hertil kommer den Renteudgift, der maatte blive en Følge af, at Statens, og eventuel Kommunens, Bidrag udbetales afdragsvis, medens Opførelsesudgifterne betales kontant, hvorved de samlede Omkostninger antagelig vil naa op til 100.000 Kr.

Idet man henviser til vedlagte Udtalelse fra Architekten, beder man Byraadet bevilge det fornødne Beløb, samt stille de to senere (til Dampmøllen) opførte Bygninger til Disposition for "Den gamle By".

Efter de i sin Tid af Byraadet trufne Bestemmelser er det Forskønnelsesudvalget, der nærmere skal erklære sig med Hensyn til Placeringen af Huse i "Den gamle By", og Bestyrelsen beder Byraadet sørge for det fornødne i saa Henseende."

Fra Forskønnelsesudvalget forelaa følgende Indstilling:

"I Anledning af ovenstaaende skal man, vedrørende Bygningernes paatænkte Placering i Anlæget, meddele følgende:

Til at begynde med foregik Opførelsen af Bygninger i "Haven" ret tilfældigt, men da dette var uheldigt, blev der i Byraadets Møde den 14. September 1922 af Hensyn til Anlæget og for at give Udvalget fornøden Arbejdsro vedtaget en Plan for "Placering af gamle Aarhus Bygninger omkring Borgmestergaarden". Denne Plan, der efter Bestyrelsens Opgivende indeholdt den Bebyggelse, der kunde være tale om, Fremtiden vilde bringe, var tiltraadt af Forskønnelsesudvalget.

Der var ikke paa denne Plan foreslaaet Bebyggelse paa Arealet mellem Mølle dammen og Viborgvej, hvilket Areal Bestyrelsen nu ønsker stillet til Raadighed. Dette betyder et temmeligt stærkt Indgreb i Anlæget, hvilket man maa beklage, og vil medføre, at Skolernes botaniske Afdelingshave, som nu har sin Plads paa dette Areal, maa flyttes, og den paagældende Del af Haven maa, navnlig af Hensyn til Opførelsen af Bagbygningerne og Indretningen af den ret store, brolagte Gaardsplads, ganske omlægges. Den med Flytningen og Omlægningen forbundne Udgift vil udgøre Kr. 4500,00, som man ikke har til Raadighed (eksklusive Udgift til de i Forbindelse med Bygningernes Opførelse paakrævede Jordarbejder, Anbringelse af det viste Bolværk langs Mølle dammen,

Brolægning etc., som det forudsættes, at "Den gamle By" afholder.)

Skulde Byraadet bestemme sig til at bevilge Pengene til Bygningernes Opførelse og stille Arealet til Raadighed, skal man indstille, at de nævnte Kr. 4500,00 bevilges, og at Bestyrelsen med Hensyn til Godkendelse af Bolværk, nye Jordhøjder o. l. samt angaaende Tilrettelæggelse af Byggearbejdet i sin Helhed, derunder Tidspunkt for Opførelsen, henvises til Forhandling med Udvalget, saaledes at Arbejdet kan blive til mindst mulig Ulempe for Anlægget og dettes mange Besøgende.

Ligeledes tillader man sig at indstille, at det paalægges Bestyrelsen, som hidtil ikke har overholdt den i 1922 fremsendte og vedtagne Bebyggelsesplan, ved eventuelt fortsat Placering af Bygninger at tage Hensyn til denne, eller hvis dette ogsaa fremtidig viser sig ugørligt, da allerede nu at fremsætte Forslag til eventuel yderligere Bebyggelse, saaledes at de stadige og bekostelige Ændringer af Parken - som hidtil har været forbunden med Bestyrelsens Virksomhed - fremtidig kan forhindres. Det betragtes dog som en Selvfølge, at den tidligere vedtagne nuværende Grænse mod Øst (mod Vesterbro) ikke overskrides."

Budgetudvalget tiltræder foranstaaende Indstilling. Udgiften ved den botaniske Skolehaves Flytning foreslaas opført paa næste Aars Budget.

Desuden indstiller Udvalget, at Kommunen efter Udløbet af de 2 Aar, der resterer af de 5-aarige Bevillinger paa 10000 Kr., derefter fortsætter med at tilskyde 10000 Kr. aarlig gennem 5 Aar.

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse anbefaler, at de i Andragendet nævnte 2 nyere Bygninger, der i sin Tid rummede Dampmøllen, stilles til Raadighed for "Den gamle By" i det her omhandlede Øjemed.

Borgmesteren forelagde Sagen, som faldt i 3 Afsnit. Først maatte Byraadet tiltræde Forslaget om at opføre Bygningerne i Anlægget og den deraf følgende Ændring af dette, herunder Flytning af den skolebotaniske Have, hvortil en Bevilling paa 4500 Kr. var nødvendig. Dernæst androg Bestyrelsen om at faa overladt de Bygninger, som ifølge Overenskomsten med Weis's Arvinger tilhørte Kommunen, idet en stor Del af Materialerne i disse skulde bruges ved Opførelsen. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der havde afsluttet den nævnte Overenskomst, anbefalede at overlade Bestyrelsen disse Bygninger. Endelig maatte der tages Stilling til Andragendet om Tilskud til Opførelse af Bygningerne, og Taleren vilde anbefale den foreliggende Indstilling fra Budgetudvalget.

P. Petersen erklærede, at Forskønnelsesudvalget ikke var begejstret for hele dette Projekt, som var et stort Indgreb i Haven og vilde medføre, at den skolebotaniske Have skulde flyttes. Udvalget maatte forvente at faa Beløbet hertil bevilget, og ligeledes maatte man forvente at faa en Plan, ikke alene over det, der nu skal bygges, men ogsaa over det, som Bestyrelsen i en nær Fremtid agter at bygge derude, for ellers var det umuligt at ordne noget som helst i Botanisk Have. Det blev ogsaa for dyrt, naar man stadig skulde ødelægge og lave om derude. Taleren var heller ikke begejstret for de Bygninger, der skulde opføres, og havde hellere set andre derude, f. Eks. Marcus Bechs Gaard, men det skulde Taleren ikke komme nærmere ind paa.

Borgmesteren antog, at Bestyrelsen nu havde nok at gøre i en Aarrække, saa der ikke foreløbig blev Tale om at bygge mere.

H. P. Christensen forstod godt, at Forskønnelsesudvalget nødig vilde have det smukke Anlæg beskadiget, og det lavede jo altid nogen Ravage, naar der skulde bygges og være Kørsel gennem Haven. Paa den anden Side var Bestyrelsen klar over, at den var pligtig at overholde de Bestemmelser, der gives af Byraadet; det havde den vistnok gjort hidtil og vilde ogsaa gøre det med Hensyn til Opførelsen af disse Bygninger.

Borgmesteren fandt det fornøjeligt at se Udvikling, siden han kom ind i Bestyrelsen.

Samtlige Indstillinger vedtoges. H. P. Christensens

